

*Орлик О.В., к.е.н., доцент,
Одеський національний економічний університет, м. Одеса*

ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНА БЕЗПЕКА ПІДПРИЄМСТВА ТА ПІДХОДИ ДО ЇЇ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ

Важливою складовою економічної безпеки підприємства є фінансово-економічна безпека, забезпечення якої є найбільш важливою та пріоритетною задачею фінансового управління підприємства.

Сучасні проблеми управління фінансово-економічною безпекою підприємств є предметом дослідження багатьох вчених. Серед них: О. Барановський, І. Мойсеєнко, О. Марченко, І. Бланк, К. Горячева, Ю. Кім, О. Пластун, Л. Мартюшева та ін.

При цьому питання забезпечення фінансово-економічної безпеки на рівні господарюючих суб'єктів потребують подальшого дослідження в складних умовах ринкової економіки.

Управління фінансовою безпекою органічно входить в загальну систему управління безпекою підприємства і являє собою найважливішу його функціональну ланку, яка забезпечує реалізацію управлінських рішень переважно у фінансовій сфері діяльності підприємства.

Така ситуація зумовлена тим, що фінансово-економічна діяльність формує фінансове забезпечення операційної, інвестиційної та інноваційної діяльності, підвищення конкурентоспроможності та забезпечення стійкого розвитку підприємства [1, с.328].

Сутність категорії «фінансова безпека підприємства» розкриває такий його фінансовий стан, який характеризується:

- збалансованістю і якістю сукупності фінансових інструментів, технологій і послуг, котрі використовуються підприємством;
- стійкістю до внутрішніх і зовнішніх загроз;
- здатністю фінансової системи підприємства забезпечувати реалізацію власних фінансових інтересів, місії і завдань достатніми обсягами фінансових ресурсів;
- забезпечувати ефективний і сталий розвиток цієї фінансової системи [2, с.5].

Фінансова безпека залежить від менеджменту підприємства, що свідчить про можливість впливу на систему фінансової безпеки з боку керівництва та необхідність управління нею. Фінансово-економічна діяльність підприємства також здійснюється з урахуванням умов зовнішнього середовища, якому притаманне зростання рівня динамічності і невизначеності, що викликані різноманітними процесами трансформаційного, інтеграційного та глобалізаційного характеру.

Внаслідок існування різних загроз, що можуть одночасно стосуватися різних сфер діяльності підприємства виникає об'єктивна

необхідність розробки та реалізації заходів, щодо вдосконалення економічних механізмів управління його фінансово-економічною безпекою. Об'єктом системи забезпечення фінансової безпеки виступає стабільний фінансовий стан суб'єкта підприємницької діяльності в поточному і перспективному періоді. Конкретними ж об'єктами захисту виступають ресурси: фінансові, матеріальні, інформаційні, кадрові. Оскільки об'єкт захисту є багатоаспектним, то ефективне забезпечення фінансової безпеки повинне ґрунтуватися на системному підході до управління цим процесом [1, с.329-330].

Суб'єкти управління впливають на об'єкти управлінського впливу за допомогою методів управління (певних способів, прийомів, засобів).

В практиці управління використовують три основні групи методів: організаційно-розпорядчі (адміністративні), економічні та соціально-психологічні. Методи розкривають шляхи протидії реальним та потенційним загрозам, небезпекам та ризикам в конкретних умовах та у визначений термін часу [3, с.78-80].

Організаційно-розпорядчі (адміністративні) методи передбачають прямий вплив на об'єкт управління, базуються на використанні адміністративної влади та примусу (накази, розпорядження, інструкції, правила тощо) та створюють передумови для використання економічних методів. За допомогою організаційно-розпорядчих методів формується організаційна структура управління фінансово-економічною безпекою, визначаються повноваження та відповідальність посадових осіб, розпорядок роботи, порядок дій у тій чи іншій ситуації та регламентуються інші дії суб'єктів управління фінансово-економічною безпекою.

Економічні методи характеризуються непрямим впливом на об'єкт управління через його економічні інтереси та створюють матеріальну зацікавленість у відповідальних осіб за стан (рівень) фінансово-економічної безпеки підприємства. Вплив суб'єктів управління фінансово-економічною безпекою на параметри фінансово-економічної діяльності, відбувається через формування фондів економічного стимулювання; використання гнучких моделей заробітної плати; премії та штрафи; використання таких економічних методів, як: метод техніко-економічних розрахунків, балансовий метод, економіко-статистичні методи, методи експертних оцінок, методи дисконтування вартості, методи амортизації активів, інші фінансові методи.

Соціально-психологічні методи доповнюють організаційно-розпорядчі і економічні методи, базуються на закономірностях функціонування людської психіки та впливають на мотиви соціальної поведінки людини. В управлінні фінансово-економічною безпекою підприємства використовують такі соціально-психологічні методи, як бесіди; підбір кадрів з урахуванням психологічних характеристик працівників; діагностику психоемоційного стану працівників; підтримку

ініціативи; формування сприятливого морально-психологічного клімату в колективі; забезпечення перспективного соціального й професійного росту; інформування про результати праці; соціальне регулювання (укладання договорів, взаємних зобов'язань, об'єднання інтересів працівників); пропаганду та агітацію, призначених для поширення і роз'яснення політики керівництва у сфері фінансово-економічної безпеки; особистий приклад; формування неформальних комунікацій.

В управлінні фінансово-економічною безпекою підприємства комплексно застосовуються усі три групи методів управлінського впливу.

Функціонування механізму забезпечення фінансової безпеки має бути спрямоване на досягнення таких задач:

- визначення фінансових інтересів суб'єкта господарювання, які потребують захисту;
- виявлення на ранніх стадіях загроз, як внутрішнього, так і зовнішнього характеру, які не дозволяють суб'єкту господарювання реалізувати фінансові інтереси;
- розробка та реалізація системи заходів щодо нейтралізації загроз фінансовим інтересам суб'єкта господарювання та недопущення можливих фінансових збитків [4, с.340].

Перш за все, захисту потребують фінансові інтереси суб'єктів господарювання, які безпосередньо впливають на зміст механізму забезпечення фінансової безпеки.

Система пріоритетних фінансових інтересів підприємства включає:

- зростання рівня доходності власного капіталу підприємства (рівня фінансової рентабельності);
- достатність фінансових ресурсів;
- фінансову стабільність підприємства в процесі його розвитку;
- високий рівень інвестиційної активності та ефективності інвестицій;
- ефективну нейтралізацію фінансових ризиків;
- високий інноваційний рівень фінансової діяльності;
- швидке та ефективне подолання кризових фінансових ситуацій, що виникли [5, с.48].

Досягнення зазначених фінансових інтересів дозволить підприємству забезпечити виконання головної мети функціонування будь-якого суб'єкта господарювання – максимізації прибутку.

Належний стан фінансової безпеки досягається підприємством тільки у випадку узгодженості його фінансових інтересів з інтересами суб'єктів зовнішнього середовища. Виходячи з цього, забезпечення фінансової безпеки підприємства має розглядатися як процес реалізації заходів щодо недопущення (попередження) можливих фінансових збитків у поточному та перспективному періоді.

Фінансових збитків підприємство може зазнати, якщо: система управління фінансово-економічною безпекою підприємства побудована

таким чином, що не може передбачати загрозу до її виникнення; менеджмент підприємства неспроможний попередити негативні наслідки виявлених загроз та небезпек; суб'єкти управління фінансовою безпекою намагаються вирішити проблему, але їх дії не призводять до позитивного результату.

При побудові фінансової стратегії для оптимізації рівня фінансових ризиків підприємство може використати декілька підходів: відмовитися від видів діяльності, які містять джерело підвищеного фінансового ризику; здійснювати діяльність з певним фінансовим ризиком і гарантією повної компенсації втрат за рахунок власних джерел; здійснювати діяльність з передаванням відповідальності за фінансовий ризик іншим суб'єктам, зокрема страховим організаціям.

Вищевикладений матеріал дозволяє зробити такі висновки. Сьогодні кожне підприємство повинно чітко орієнтуватися в складних умовах ринкових відносин, формувати стратегію подальшого розвитку, управляти системою фінансової безпеки з метою забезпечення фінансової стійкості та конкурентоспроможності. Система управління фінансово-економічною безпекою підприємства повинна: враховувати альтернативні шляхи забезпечення безпеки підприємства, які відповідають фінансовій стратегії і конкретній фінансовій політиці підприємства; включати комплекс виважених збалансованих рішень як в області забезпечення інтересів підприємства, так і в управлінні його фінансовою діяльністю.

Список використаної літератури

1. Череп О. Г. Управління фінансово-економічною безпекою підприємств в Україні [Текст] / О. Г. Череп, З. П. Урусова, А. А. Урусов // Вісник ЖДТУ. Серія: Економічні науки. – 2012. – № 3(61). – С. 328-330.
2. Горячева К. С. Механізм управління фінансовою безпекою підприємства : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. екон. наук : спец. 08.06.01 «Економіка, організація і управління підприємствами» / К. С. Горячева. – К., 2006. – 17 с.
3. Мойсеєнко І. П. Управління фінансово-економічною безпекою підприємства [Текст] : навч. посібник / І. П. Мойсеєнко, О. М. Марченко. – Львів, 2011. – 380 с.
4. Клименко Т. В. Основні елементи механізму забезпечення фінансової безпеки суб'єктів господарювання [Текст] / Т. В. Клименко // Вісник ЖДТУ. Серія: Економічні науки. – 2011. – № 4(58). – С. 340-343.
5. Бланк И. А. Управление финансовой безопасностью предприятия [Текст] / И. А. Бланк. – К.: Эльга, Ника-Центр, 2004. – 784 с.